

Sveriges Foterapeuters Hygienkompendium 2007

Inledning

Enligt Miljöbalken 38§, förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, skall den som avser att bedriva verksamhet där *allmänheten yrkesmässigt erbjuds hygienisk behandling* göra en anmälan till den kommunala nämnden innan lokalen tas i bruk.

Syftet med det krav på anmälan som finns för vissa verksamheter är att tillsynsmyndigheten då har möjlighet att lämna råd och i vissa fall avstyra att en lokal tas i bruk för en verksamhet som den inte är utformad eller lämpad för.

I och med anmälan får också tillsynsmyndigheten i ett tidigt skede kännedom om nya tillsynsprojekt.

Anmälningsplikt till kommunen rekommenderas även till ambulerande fotvårdsverksamhet.

Ett egenkontrollprogram avseende rutiner för verksamheten skall upprättas. I egenkontrollen skall t ex ingå dokumentation om hur städning, avfallshantering, smittrening skall fungera

Den som underlåter att göra anmälan om lokal för hygienisk behandling skall betala en särskild avgift enligt 30 kap 1§ Miljöbalken.

Förord

Att arbeta med fotvård på ett för patienten/kunden hygieniskt och tryggt sätt är för oss mycket viktigt. Det är kvalitet.

Att arbeta med s.k. "rena rutiner" bygger på att höggradigt rena instrument används, att arbeta med steril metod innebär att steriliserade instrument nyttjas.

Hanteringen vid de båda arbetssätten handlar om disiplin, att ha ett hygieniskt och aseptiskt arbetssätt.

Viktigast är att man har en säker barriär mellan patienterna/kunderna, så att ingen risk för känd eller okänd smittspridning uppstår.

På uppdrag av styrelsen för Sveriges Foterapeuter (SF) har vi reviderat handboken för andra gången. Första upplagan skrevs 1998 och har sedan reviderats 2003 och nu 2007 har ytterligare en revidering gjorts.

Handboken skall ses som ett komplement till de grundkunskaper Du erhållit i fotvårdsutbildningen.

Vår förhoppning är att även denna upplaga skall ge Dig vägledning och vara till nytta i Ditt dagliga arbete som foterapeut.

Linköping januari 2007

Anita Antonsson-Schütz
Hygiensjuksköterska
Universitetssjukhuset
Linköping

Solveig Lind
Foterapeut/
medlem
utbildningskommittén för
Sveriges Foterapeuter
Egenföretagare i Linköping

Utformning och inredning av fotvårdsklinik.

Lokal avsedd för fotvård bör inte användas till annan verksamhet än den avsedda.

- Fotvårdsloken skall vara ändamålsenligt inredd samt i övrigt underhållas och skötas så att städning inte försvåras i onödan och sanitär olägenhet ej uppstår.

- Ett behandlingsrum skall vara så stort att ordinarie fotvårdsutrustning med patient- och arbetsstol, instrument- och uppläggningsbord får plats. På behandlingsrummet skall tvättställ med tillhörande utrustning (handdesinfektion, flytande tvål) samt hylla/hållare för handskar och krokar för skyddsförkläden finnas.

Golvytan skall anpassas till den verksamhet som skall ske och bör ej understiga 12 m².

Utslagsback för smutsigt vatten och upptappning av rent vatten till fotbad skall finnas och väggen kring tvättställ och utslagsback skall vara tvättbar.

- Dammsamlade textilier i behandlingsrummet bör undvikas, de som finns skall var lätta att göra rena och tvättas regelbundet.

- Golv, väggar och inredning skall lätt kunna göras rena. Torrsopning och damning med dammvippa är helt olämpliga städmetoder då de virvlar upp damm. Textila golvbeläggningar får ej förekomma.

- I annat utrymme skall finnas möjlighet till diskning/rengöring och desinfektion av instrument och plats för kläd- och städsåp samt förvaring av förbruksmaterial.

- Lokalen bör ha fönster för att effektivt kunna vädras och släppa in dagsljus. Även i lokal med effektivt fläktsystem bör fönster finnas.

- För att minska infektionsrisken är det viktigt att ventilationen ger tillräcklig luftväxling och att temperaturen är tillfredsställande inne i lokalen så att inte sjukdomsframkallande mikroorganismer får gynnsam tillväxt.

- I den mån anställd personal finns följ Arbetsmiljöverkets regler gällande personalutrymme mm.

Egenkontrollprogram

Enligt Miljöbalken skall varje fotterapeut i sin verksamhet upprätta och följa ett egenkontrollprogram gällande städning, avfallshantering, rengöring och desinfektion/sterilisering av instrument. Förslag på mallar till ett egenkontrollprogram finns att få från förbundets kansli.

Lokalvård

Lokalerna skall hållas i sådant skick att hygien, trivsel, säkerhet och materielvård håller god standard.

Att använda vatten och rengöringsmedel är ett bra sätt att minska antalet smittämnen i miljön.

Till daglig städning av behandlingsrummen samt toalett och övriga utrymmen används enbart rengöringsmedel och vatten.

Rent städmaterial används för varje rum.

Arbetsordningen vid städning skall vara från "rent - smutsigt" till "smutsigt - smutsigt"

d.v.s. rengöring av speglar, tvättfat samt damning skall ske före städning av toalettstol och golv.

Multiresistenta bakterier

Multiresistenta bakterier av olika sorter diskuteras ofta, framförallt MRSA (Methicillinresistenta Stafylokoccus aureus), men även VRE (Vancomycinresistenta enterokocker) och gramnegativa multiresistenta stavar som är tarmbakterier.

Avseende MRSA så har dessa utvecklat motståndskraft mot de vanligaste medlen som används för stafylokockinfektioner.

Stafylokocker kallas också det gula varets bakterie och kan ge t ex sårinfektioner, bölder, lunginflammationer, urinvägsinfektioner och allmän blodförgiftning.

I vårt land finns inga bakterier som är totalresistenta mot antibiotika – det är viktigt att veta. Det finns heller inget som visar att dessa mikroorganismer skulle utveckla resistens mot de desinfektionsmedel som rekommenderas i dagsläget.

För att få uppdaterad och rätt information avseende handläggning av patient/kund med multiresistenta bakterier kontakta ansvarig hygiensjuksköterska.

Smittspridningvägar

Direktkontakt - smitta sker från smittkällan till den mottagliga personen

Indirekt kontakt - smitta sker via något t ex händer, handskar, föremål och textilier

I dessa fall ser man framförallt smittspridning av bakterier t ex stafylokocker, tarmbakterier såsom E coli, Klebsiella och virus t ex vinterkräksjuka. Tarmsmitta kallad de smittämnen som utsöndras med tarminnehållet och som når munnen via t ex händer eller mat

Blodsmitta - vanligast är Hepatit B, Hepatit C och HIV. Man måste få in det smittade blodet i sin egen blodbana för att kunna smittas och det kan ske via stick- skärskada eller via slemhinnor

Droppsmitta - via nysning, hostning, kräkning t ex influensa och vinterkräksjuka

Luftburen smitta - här kan man nämna Legionella, men även stafylokocker om patienten i fråga har *utbredda* eksem eller brännskador

Födoämnen - smitta sprids via mat och/eller vatten. Som exempel kan nämnas matförgiftning, mag-tarminfektion orsakad av virus eller bakterier

Ofta räcker rengöring

Ytdesinfektion med kemiska medel är inte alltid nödvändig. Desinfektion skall endast utföras då en yta utsatts för en stor mängd smittämnen.

Speciella krav ställs dock vid städning/desinfektion efter patient med vissa smittsamma sjukdomar.

Som smittförande räknas sådan som är rikligt bemängt med t ex blod och blodtillblandade kroppsvätskor från patient/kund med blodsmitta t ex Hepatit B, Hepatit C, eller HIV. Kontaminerade ytor efter pat/kund med multiresistenta bakterier såsom MRSA (methicillinresistenta stafylokocker), VRE (vancomycinresistenta enterokocker) eller gramnegativa multiresistenta stavar räknas i vissa fall som smittförande.

Kontakta hygiensjuksköterska för att få råd om du är osäker.

Avfall- och tvätthantering.

Omhändertagande av stickande och skärande material.

Stickande och skärande material t ex knivblad skall tas omhand i en punktionssäker behållare av plast eller plåt. Behållaren skall vara tydligt märkt.

Vänd Dig till kommunens miljö- och hälsoskyddskontor och informera Dig om hur stickande/skärande avfall skall märkas och hanteras i Din kommun.

Avfall - konventionellt

- Förband från sår och infektiöst material skall förpackas i dubbla plastpåsar, förslut varje påse var för sig.
- Vätskeförpackningar (väl tömda).
- Blött, fuktigt avfall.
- Köksavfall

Ovanstående hanteras som konventionellt avfall och läggs till den normala sophantering.

Material som kan återvinnas t ex glas, plast och papper, se Din kommuns rekommendationer.

Smittförande avfall

(förekommer normalt inte hos fotterapeuter)

Som smittförande avfall räknas sådan som är *rikligt bemängt* med t ex blod och blodtillblandade kroppsvätskor från patient/kund med blodsmitta t ex Hepatit B, Hepatit C, eller HIV. Kontaminerat avfall från patient med multiresistenta bakterier såsom MRSA (methicillinresistenta stafylokocker), VRE (vancomycinresistenta enterokocker) eller gramnegativa multiresistenta stavar räknas i vissa fall som smittförande.

Tvättshantering

Samtliga textilier som använts vid kontakt med patient/kund eller som använts i arbetet skall tvättas i lägst 60C° helst 70 C° i 10 minuter med tvättmedel som innehåller tensider. Torktumling är att föredra då det sker ytterligare en upphettning av textilierna.

Engångs torkhanddukar är att föredra, men används flergångs handdukar skall de tvättas på samma sätt som arbetskläder och övriga textilier som kommit i kontakt med patient/kund.

Obs! textilier för patientkontakt skall alltid tvättas efter varje användning.

Rengöring, desinfektion och sterilisering av instrument.

Renhetsgraderna delas in i följande huvudgrupper:

- *Sterilt*
- *Höggradigt rent*
- *Rent*
-

Sterilitetskravet innebär att instrument och produkter skall ha en mikrobiell renhet motsvarande sannolikheten för att det finns en levande mikroorganism närvarande på enheten skall vara lika med eller mindre än en på en miljon (1×10^6).

Exempel på sterila produkter är de som penetrerar (tränger igenom) hud eller slemhinna, produkter som genomströmmas av vätskor t ex kanyler vilka normalt tillförs sterila områden och inplantat.

Höggradigt rent innebär en sådan mikrobiell renhet där sannolikheten att det finns levande mikroorganismer närvarande varierar från mindre än en på tusen (1×10^3) till att det finns enstaka levande mikroorganismer på t ex ett instrument.

Inom detta intervall skall också produkterna vara fria från mikroorganismer som normalt kan orsaka infektion. Detta innebär att produkterna måste *genomgå en desinfektion* som avdödar bakterier, inklusive tuberkulosebakterier, virus och de flesta svampsporer.

Instrument och produkter som skall vara höggradigt rena när de används är sådana som vid normal användning kommer i beröring med men ej penetrerar (tränger igenom) intakta slemhinnor eller kommer i beröring med ej intakt hud, d v s skadad hud.

Rena produkter är sådana som vid normal användning *inte kommer i beröring med slemhinnor utan endast intakt hud.*

Rengöring av utensilier och instrument sker vanligen genom diskning med diskmedel och varmt vatten.

I rester av organiskt material finns mängder av mikroorganismer. En noggrann mekanisk rengöring av instrument är viktigt för att få ett bra resultat av desinfektionen och steriliseringen.

Desinfektion innebär att föremål och ytor behandlas så att de inte längre är smittfarliga d v s de skall vara *fria från sjukdomsalstrande mikroorganismer* och behandlade på ett sådant sätt att bakterier, svampar och virus avdödas.

Man använder fysikalisk- eller kemisk desinfektion.

OBS! Det har kommit nya EU-direktiv om krav för spol- och diskdesinfektorer och som håller på att granskas av svenska experter.

SS-EN ISO 15883; Fakta om disk och spoldesinfektorer (krav på testmetoder för spol- och diskdesinfektorer). Du kan själv gå in på www.sis.se för information.

Fysikalisk desinfektion

Fysikalisk rengöring och desinfektion innebär att processen sker med fuktig värme. Om möjligt i en kontrollerad *spol- eller diskdesinfektor* och som uppfyller kraven enligt gällande standard.

I en *spoldesinfektor* går temperaturen snabbt upp till 93-95°C under några sekunder, därefter sker en sköljning med varmvatten (i de flesta spoldesinfektorer).

Hela processen går snabbt, ca 4-5 minuter. I den snabba processen finns stor risk för att proteinrikt material t ex blod kan brännas fast. Till vissa spoldesinfektorer kan diskmedel användas.

Instrumenten är rena (obs, ej höggradigt rena).

Besikta instrumenten så att de är fria från biologiskt material. Om smuts eller inbränt material finns kvar, rengör mekaniskt och förnya spoldesinfektionen.

I en *diskdesinfektor* sker först en fördiskning med uppvärmning därefter sker diskprocessen i 40 - 70°C med diskmedel. Efter sköljning sker desinfektion i en temperatur av 85-93°C.

När maskinen öppnas är instrumenten höggradigt rena.

Ytterligare en fysikalisk process är att efter mekanisk rengöring **koka** instrumenten i 5 minuter i rikligt med vatten, under lock.

Instrumenten är höggradigt rena.

För att behålla renheten på godset krävs god disciplin och undvikande av kontamination d v s alltid rena nydesinfekterade händer/fingrar vid hantering av rent gods.

Förvaring av rent och höggradigt rent gods skall vara torrt smuts- och dammfritt.

För att bibehålla renhetsgraden kan det vara av vikt att ca 1 gång per vecka återdesinfektera de höggradigt rena utensilierna.

Kemisk desinfektion

Det ideala ytdesinfektionsmedlet bör ha både rengörande och desinfekterande effekt.

Det ska dessutom vara vänligt mot användaren och miljön.

För tillsynes rena ytor t ex rostfria arbetsbord etc. kan ett alkoholbaserat desinfektionsmedel t ex 70% etanol eller 42-46% isopropanol med fördel användas.

Desinfektion av ytor efter spill av blod eller organiskt material:

Desinfektion och rengöring kan göras med ett ytdesinfektionsmedel t ex isopropanol 42-45% innehållande tensider, alternativt mekanisk bearbetning med rengöringsmedel och vatten samt efterbearbetning på torr yta med etanol 70%.

Punktdesinfektion.

Allt spill av blod och kroppsvätskor torkas upp omedelbart med ett desinfektionsmedel med rengörande effekt.

Gör så här:

Dränk in en torkduk med desinfektionsmedel, torka upp spillet, släng torkduken i en avfallspåse, gör om proceduren till dess att fläcken är upptorkad. Bearbeta ytan med desinfektionsmedlet ytterligare en gång. Lägg det använda materialet i avfallspåsen, förslut väl och släng den bland övrigt avfall.

Eventuella mikroorganismer har avdödat av desinfektionsmedlet.

Varuinformationsblad

Vid inköp av kemiska desinfektionsmedel ska man i kravspecifikationen uppge vad medlet skall användas till. Detta för att man skall erhålla *rätt medel för rätt ändamål*, att man t ex verkligen erhåller ett medel som ger en fullgod smittrening.

Vid köp och användning av kemiska preparat, *begär varuinformationsblad* som skall innehålla uppgifter om produktnamn, tillverkare, produktens sammansättning/ämnenas klassificering, farliga egenskaper, första hjälpen, åtgärder vid brand och spill/oavsiktliga utsläpp, hantering och lagring. Vidare skall finnas uppgifter om skyddsåtgärder, fysikaliska och kemiska egenskaper, stabilitet och reaktivitet, toxologisk information, ekologisk information, avfallshantering, transportinformation och övrigt gällande bestämmelser t ex hälsoklass, brandklass och miljöklass.

Exempel på varuinformationsblad finns i Arbetsmiljöverkets skrift "Desinfektion på arbetsplatsen" hantering, risker och regler.

Sterilisering

I och med Sveriges inträde i EU har nya och strängare regler införts gällande kontroller av steriliseringsprocesserna.

Att en produkt är steril innebär att den är fri från levande mikroorganismer. Denna metod kan dock inte tillämpas i praktiken eftersom det inte går att bevisa sterilitet genom att undersöka den färdiga produkten. En medicinalteknisk produkt får märkas med ordet steril eller symbolen **STERILE** när den teoretiska sannolikheten för att en levande mikroorganism finns på produkten är lika med eller mindre än en på 1×10^6 (SS-EN 556 – 1, utg 1.).

Vid nyanskaffning av utrustning för sterilisering bör man välja de som har ett inbyggt larmsystem för väsentliga avvikelser i processparametrarna.

Europeiska standarder för validering och rutinkontroll finns för närvarande för sterilisering med ånga, etylenoxid och joniserande strålning. I dessa standarder finns regler för hur steriliseringsprocesser ska valideras och rutinmässigt kontrolleras. Sterilisering kan ske med mättad vattenånga vilken är den vanligaste steriliseringsmetoden inom vården.

Processens effekt beror framför allt på att tillräckligt hög temperatur uppnåtts under tillräckligt lång tid (121°C i 15 min eller 134 °C i 3 minuter. Hur fullständigt luften ersatts med ånga och ångans kvalitet, samt givetvis den föregående rengörings- och desinfektionsprocessens omfattning.

Autoklaver

Med *stora* autoklaver avses autoklaver som har en kammarvolym som motsvarar >54 liter skall fylla kraven i SS-EN 285.

Små autoklaver <54 liter indelas i olika klasser bl.a. beroende på vilken typ av gods de ska kunna sterilisera (skall fylla kraven i SS-EN 13060).

Klass B är avsedd för sterilisering av förpackat gods (mer än ett förpackningsskikt).

Klass S för gods som är enkelpackat.

Klass N för öppna instrument. Små autoklaver av denna typ saknar vakumpump.

Sterilisering med torr värme s.k. hetluftssterilisering.

Mikroorganismer har en högre resistens mot torr värme än mot fuktig värme.

Hetluftssterilisering görs vid temperatur > 160°C. Det är därför ett begränsat antal material som kan steriliseras med denna metod.

Följande steriliseringsbetingelser rekommenderas i den europeiska farmakopén:

160°C i 2 timmar eller 180°C i 30 minuter.

De angivna tiderna är hålltider och *börjar räknas först när steriliseringsbetingelserna uppnåtts* i de mest svåråtkomliga delarna av godset. På grund av den höga temperaturen skall speciella förpackningsmaterial användas.

Sterilisatorerna bör ha skrivande instrument, helst linjeskrivare som registrerar tid och temperatur.

Till *äldre hetluftssterilisatorer* som saknar skrivande instrument skall åtminstone en *maximumtermometer* användas för att garantera att steriliseringstemperaturen uppnåtts.

Kontroller

Beskrivning av rutinmässiga kontroller finns att läsa i SIS HB 600 Validering och rutinkontroll av steriliseringsprocesser.

Kontroller beställs på närmaste Mikrobiologiskt laboratorium eller hygienlaboratorium inom respektive län. Ring gärna laboratoriet för konsultation.

Kontrollera sterilisatorns funktion 1 gång per kvartal med biologiska indikatorer. Dessa kontroller skall dessutom göras efter ingrepp i sterilisatorn som påverkar dess funktion samt vid förändring av processparametrar eller förpackningsmaterial eller lastens sammansättning. Om flera indikatorer visar växt eller växt uppträder vid omprovning får sterilisatorn ej användas för sterilisering.

Förvaring av sterila instrument ska ske på så sätt att instrumenten behåller sin sterilitet och att ingen risk för kontamination kan ske. Det sterilförpackade får inte utsättas för fukt, temperaturväxlingar eller damm och smuts. Dessutom är det viktigt att förpackningen inte blir skadad. Viktigt är att tydligt märka *hållbarhet och utgångsdatum* på allt material som steriliserats.

Hygien

Hygien handlar mycket om "sunt förnuft" och vettiga, kloka tankar som grundar sig på kunskap.

Basala hygienrutiner skall användas i alla vård-/behandlingssituationer där känd eller okänd smitta skall förebyggas.

- Handdesinfektion
- Handskanvändning
- Skyddskläder (plastförkläde)
- Munskydd och ögonskydd vid behov

Även *punktdesinfektion och hantering av använt material* innefattas av de basala hygienrutinerna.

Handhygien

Med händerna sprider vi mängder av mikroorganismer.

God handhygien är den viktigaste hygienrutinen för att förebygga direkt och indirekt kontaktsmitta.

Hel och frisk hud är lika viktigt som ren hud. Smörj och vårda Dina händer noggrant. Undersökningar har visat att det i första hand är skadad eller sjuk hud (t ex eksem, sår) som sprider infektioner. En torr och sprucken hud är också mottaglig för infektioner.

Desinfektera därför händerna flödigt och noggrant före rent och efter smutsigt arbete.

Se till desinfektionsmedel kommer överallt på händerna, in i handflatan, fingertoppar, nagelband mellan fingrarna och i tumgreppen.

Massera in handdesinfektionsmedlet på händer och underarmar och låt torka in.

Desinfektionsmedel avsett för handdesinfektion innehåller återfuktningssmedel som hindrar uttorkning av huden. Men detta utesluter inte att man själv aktivt skall använda hudvårdande produkter.

Naglarna på Dina händer skall vara kortklippta, välvårdade och omålade.

Smycken på händer och underarmar såsom ringar, klockor etc. skall inte bäras vid fotvårdsbehandling då de är i vägen vid handdesinfektion och handtvätt.

Handtvätt. Om händerna är synligt smutsiga skall de tvättas med flytande tvål och vatten.

Handskar

Med hjälp av handskar kan stora mängder bakterier överföras mellan utrustning och/eller patienter.

Handskar ersätter *aldrig* handdesinfektion.

Handskar får inte användas omväxlande mellan rena och smutsiga arbetsmoment.

Handskar skall användas vid all risk för kontakt med blod, blodtillblandade vätskor och annat smittsamt organiskt material. Handskar kan behöva bytas mellan olika arbetsmoment och definitivt mellan patienter.

Desinfektera alltid händerna när handskarna tagits av då risken är stor att händerna kontaminerats i samband med avtagningen av handskarna samt att på huden under handskarna frodas bakterier från den egna huden.

OBS! Engångshandskar får aldrig tvättas eller desinfekteras.

Tunna undersökningshandskar är inte avsedda att användas vid hantering av kemikalier och rengöringsmedel, använd hushållshandskar i dessa sammanhang.

Långt hår skall arrangeras så att det inte hänger ner över patientens/kundens fot när fotvårdsbehandlingen utförs.

Arbetskläder

Skor och kläder som används i arbetet skall förvaras på arbetsplatsen och inte användas för privat bruk.

Arbetskläderna bör vara av ljust tyg som tål att tvättas i 60 °C, helst 70 °C.

Tvättmedel med tensider rekommenderas. Torktumla gärna plaggen som då får ytterligare en upphettning.

Kläder med veck och rysch är olämpliga då de gärna samlar på sig nagel- och sliprester. Rock/bussarong bör ha kort eller ¾- lång ärm för att man lätt skall kunna komma åt att desinfektera händer och underarmar.

Skyddskläder. Under fotvårdsbehandling och vid särskilt orent arbete lämpar sig engångsförkläde bäst som skydd för arbetskläderna.

Ett litet tips: Vik upp nedkanten på förklädet, knyt en knut i vardera sidan så att det bildas en uppsamlingsficka där nagelrester etc. kan samlas.

Munskydd är till för att skydda för inandning av slipdamm. Ett effektivt munskydd skall vara av operationskvalitet, vara torrt och täcka både näsa och mun samt sluta tätt mot huden. Ett munskydd som blivit fuktigt är förbrukat.

Det finns även andningsskydd med högre skyddseffekt.

Visir, lupplampa, egna glasögon eller visir med munskydd skyddar mot stänk i ögonen vid bl.a. sliparbete.

Utsug som används i samband med slipning bör förses med ett effektivt filter så att mikroorganismer inte kan passera ut i utsugets frånluft.

Fotbalja. Insatsskydd av plast behövs inte om Du har tillgång till spoldesinfektor eller har möjlighet att mellan varje patient/kund rengöra baljorna noggrant med diskmedel och vatten samt torka dem ordentligt torra. Gör därefter en kemisk desinfektion med t ex ett ytdesinfektionsmedel. Låt lufttorka.

Borrar: Görs rena med ultraljud eller borstas rena med mässingsborste och därefter desinfekteras med avsedd olja/vätska från fotvårdsgrossisterna.

OBS! Risk för sticksador, var noga med att byta borste eller klippa den när den blir spretig.

Arbetsbord: Bordet skall hållas rent och snyggt och ej vara belamrat med diverse attiraljer t ex. instrument, burkar och flaskor.

Rengör med rengöringsmedel och vatten samt vid behov desinfektionsmedel med rengörande effekt.

Patient/kundstol: Rengörs med rengöringsmedel och vatten efter arbetsdagens slut samt om behov finns mellan patienterna/kunderna. Som punktinsats kan desinfektionsmedel med rengörande effekt användas.

Åtgärder vid tillbud i form av: stick- och skärskador, blod på slemhinnor, i ögon och på skadad hud.

1. **Om det blöder**
Tvätta snarast, använd rikligt med tvål och vatten. Desinfektera med sprit
2. **Om det stänkt i munnen, på slemhinnor, på eksem eller i ögonen**
Skölj med rikliga mängder med vatten eller isoton koksaltlösning
3. **Kontakta** företagshälsovård, vårdcentral, husläkare eller infektionsklinik för bedömning och eventuell åtgärd
4. Fyll i en **anmälan** om inträffat tillbud/arbetskada enligt arbetsgivarens rutiner och/eller försäkringskassans blankett "Anmälan om arbetskada"
Egna företagare kontaktar sitt försäkringsbolag

Referenser och litteratur/nät tips

- SIS HB 600 Validering och rutinkontroll av steriliseringsprocesser. SIS, Swedish Standard Institut Förlag AB 118 80 Stockholm
- Att förebygga vårdrelaterade infektioner. Ett kunskapsunderlag. Socialstyrelsen Art nr 2006-123-12
Denna rapport finns även på socialstyrelsens hemsida www.socialstyrelsen.se
- Desinfektion på arbetsplatsen, Hantering, risker och regler. Arbetsmiljöverket. Arbetsmiljöverkets hemsida: www.av.se
- Handbok för hälso- och sjukvårdsarbete finns på www.sjukvardsradgivningen.se
- Miljöbalken MB; Miljö- och hälsoskyddslagstiftningen. 1998-99
Miljökontoret Linköpings Kommun.
Miljökontoren har egna hemsidor på respektive kommuns hemsida.
- Smittskyddsinstitutets hemsida finns på www.smittskyddsinstitutet.se
- SIS Swedish Standards Institute (regelverk, riskhantering, kvalitetssystem) www.sis.se
Fakta om disk och spoldesinfektorer (SS-EN 15883), (krav på testmetoder för spol- och diskdesinfektorer)
SIS Swedish Standard Institut Stockholm
- www.sfvh.nu. Svensk förening för vårdhygien
- Medicinsk mikrobiologi. Infektionsimmunitet. Dan Danielsson. Liber